

संस्तीर्ण a. Strewn, scattered; समिद्धन्तः प्रान्तसंस्तीर्णदर्भाः Ś. 4. 8.

संस्त्यायः 1 A collection, heap, an assemblage. -2 Vicinity. -3 Spreading, diffusion, expansion. -4 A house, residence, habitation; संस्त्यायमेव गच्छावः Māl. 1; 9. -5 Familiarity, familiar talk; Mv. 1.

संस्था 1 **Ā.** 1 To dwell or live in, stand close together; तीक्ष्णादुद्विजते मृदौ परिभवन्नासान् संतिष्ठते Mu. 3. 5. -2 To stand on. -3 To be, exist, live. -4 To abide by, obey, act up to; दारिद्र्यात् पुरुषस्य बान्धवजनो वाक्ये न संतिष्ठते Mk. 1. 36. -5 To be completed; सद्यः संतिष्ठते यज्ञस्तथाशौचमिति स्थितिः Ms. 5. 98 (= यज्ञपुण्येन युज्यते Kull.). -6 To come to an end, be interrupted; न तत् संस्थास्यते कार्यं दक्षेणोरीकृतं त्वया Bk. 8. 11. -7 To stand still, come to a stand (Paras.); क्षणं न संतिष्ठति जीवलोकः क्षयोदयाभ्यां परिवर्तमानः Hariv. -7 To die, perish. -8 To agree, conform to. -9 To stand firmly. -10 To prosper, succeed. -Caus. 1 To establish, settle. -2 To place. -3 To compose, collect (oneself). -4 To subject, keep under control; विषयेषु च सज्जन्त्यः संस्थाप्या आत्मनो वशे (स्त्रियः) Ms. 9. 2. -5 To stop, restrain. -6 To kill. -7 To build (a town). -8 To restore. -9 To heap, store up. -10 To cremate.

संस्थ a. 1 Staying, abiding, lasting. -2 Dwelling, being, existing, situated (at the end of comp.); ज्वेनात्मनि संस्थेन सोऽसौ पूर्ण इवाणवः Rām. 7. 36. 27; शिष्टा क्रिया कस्यचिदात्मसंस्था M. 1. 16; Ku. 6. 60; निसर्गभिन्नास्पदमेकसंस्थम् R. 6. 29; Māl. 5. 16. -3 Tame, domesticated. -4 Fixed, stationary. -5 Ended, perished, dead. -6 Come to an end, completed. -7 Manifested (व्यक्त). -स्थः 1 A dweller, an inhabitant. -2 A neighbour, countryman. -3 A spy.

संस्था 1 An assemblage, assembly. -2 Situation, state or condition of being; सुखं पृष्ट्वा प्रतिवेद्यात्मसंस्थाम् Mb. 5. 38. 2; विशुद्धविज्ञानघनं स्वसंस्थया Bhāg. 10. 37. 22. -3 Form, nature; तेषां संस्थां प्रमाणं च भूलोकस्य च वर्णय Bhāg. 3. 7. 27; पीडितो दुहितृशुल्कसंस्थया R. 11. 38. -4 Occupation, business, settled mode of life; लोकस्य संस्था न भवेत् सर्वं च व्याकुलीभवेत् Mb. 12. 56. 6; Bhāg. 10. 44. 48; पृथक्संस्थाश्च निर्ममे Ms. 1. 21. -5 Correct or proper conduct. -6 End, completion; संस्था हि क्रियां प्रति औदासीन्यं, व्यापारान्तरकरणं वा पूर्वस्मात् कर्मणः ŚB. on MS. 10. 6. 30. -7 Stop, stay. -8 Loss, destruction. -9 Destruction of the world. -10 Resemblance. -11 A royal decree or ordinance. -12 A form of Soma sacrifice; सोमस्तु रेतः सवनान्यवस्थितिः संस्थाविभेदास्तव देव धातवः Bhāg. 3. 13. 38. -13 Death, dying; फलसंस्था भविष्यामि कृत्वा कर्म सुदुष्करम् Mb. 3. 159. 13; संस्थां च पाण्डुपुत्राणां वश्ये कृष्णकथोदयम् Bhāg. 1. 7. 12. -14 Manifestation, appearance. -15 Obligation or agreement (समय); कृतां संस्थामतिक्रान्ता भयात् प्रायमुपासिताः Rām. 4. 57. 18. -16 Cremation. -17 A spy. -18 Resembling. -Comp. -वृक्षः a pot-herb; Kau. A. 1. 20.

संस्थानम् 1 A collection, heap, quantity. -2 The aggregation of primary atoms. -3 Configuration, position; आकृतिरवयवसंस्थानविशेषः. -4 Form, figure, appearance, shape; स्त्रीसंस्थानं चाप्सरस्तीर्थमाराहुक्षिप्यैनां ज्योतिरेकं जगाम Ś. 5. 30; Ms. 9. 261; काचित् पुरुषवत् कृत्वा गतिं संस्थानमेव च Bu. Ch. 4. 42; Dk. 2. 3. -5 Construction, formation; यस्यावयवसंस्थानैः कल्पितो लोकविस्तरः Bhāg. 1. 3. 3. -6 Vicinity. -7 Common place of abode. -8 Situation, position. -9 Any place or station. -10 A place where four roads meet; संस्थानेषु च सर्वेषु पुरेषु नगरेषु च Mb. 12. 69. 7. -11 A mark, sign, characteristic sign. -12 Death. -13 The business of upkeeping the Government; व्यवहारसंस्थानम् Kau. A. 2. 7. -14 A part, division; षट्पदं नवसंस्थानं निवेशं चक्रिरे द्विजाः Mb. 14. 61. 10 (v. l.). -15 Beauty, splendour. -16 The system of disease. -a. Immovable (स्थावर); विज्ञातश्चासि लोकेषु त्रिषु संस्थानचारिषु Mb. 3. 217. 13 (com. संस्थानचारिषु स्थावरजङ्गमेषु).

संस्थापक a. Settling, establishing, arranging &c.

संस्थापनम् 1 Placing or keeping together, collecting. -2 Fixing, determining, regulating; कुर्वीत चैषां प्रत्यक्षमर्च-संस्थापनं नृपः Ms. 8. 402. -3 Establishment, confirmation; धर्मसंस्थापनार्थोय संभवामि युगे युगे Bg. 4. 8. -5 Restraining, curbing. -6 A statute, regulation. -ना 1 Restraining, curbing. -2 A means of calming or composing; संस्थापना प्रियतरा विरहातुराणाम् Mk. 3. 3.

संस्थापित p.p. 1 Collected. -2 Established, fixed. -3 Restrained, curbed, checked.

संस्थित p. p. 1 Being or standing together. -2 Being, staying; नियोगसंस्थित Pt. 1. 92. -3 Adjacent, contiguous. -4 Resembling, like. -5 Collected, heaped. -6 Settled, fixed, established. -7 Placed in or on, being in. -8 Stationary. -9 Stopped, completed, ended, finished; क्व न खलु संस्थिते कर्मणि आत्मानं विनोदयामि Ś. 3. -10 Dead, deceased; प्रमद्वामनु संस्थितः शुचा R. 1. 72; Ms. 3. 247. -11 Shaped, formed well; संस्थितदोर्बिषाणः Rām. 3. 31. 46. -12 Frequented (as a place); तां श्वभिः खादयेद्राजा संस्थाने बहुसंस्थिते Ms. 8. 371. -तम् 1 State; एष योत्स्यति संग्रामे नाशयन् पूर्वसंस्थितम् Mb. 5. 171. 2. -2 Form, shape; वराहसंस्थितं भूतं मत्समीपं समागतम् Mb. 3. 167. 18.

संस्थितिः f. 1 Being together, staying with; यस्य मित्रेण संभाषा यस्य मित्रेण संस्थितिः H. 1. 36. -2 Contiguity, nearness, vicinity. -3 Residence, abode, resting-place; यथा नदीनदाः सर्वे सागरे यान्ति संस्थितिम् । तथैवाश्रमिणः सर्वे गृहस्थे यान्ति संस्थितिम् ॥ Ms. 6. 90. -4 Accumulation, heap. -5 Duration, continuance; धर्मार्थकाममोक्षाणां प्राणाः संस्थितिहेतवः H. 1. 40. -6 Station, state, condition of life. -7 Restraint. -8 Death; अहो इमां को तु लभेत संस्थितिम् Bhāg. 3. 19. 27. -9 Destruction of the world. -10 Living in the same state; पुराणसंहिताप्रश्नो महापुरुषसंस्थितिः Bhāg. 12. 12. 8. -11 Attaching importance to; नैता रूपं परीक्षन्ते नासां वयसि संस्थितिः Ms. 9. 14. -12 Form, shape (स्वरूप); उत्सृज्य